

Nr 1543

av herrar Håkansson i Rönneberga och Fågelsbo om lagerhållning av drivmedel inom jordbruket.

Det svenska jordbruket har under senare årtionden genomfört en mycket snabbrationalisering som avspeglar sig dels i en kraftig minskning av sysselsatt arbetskraft, dels i en betydande ökning av de maskinella hjälpmedlen. År 1940 hade vi i vårt land 6 371 000 invånare, varav 33,9 % sysselsattes inom jordbruk med binäringar. År 1960 hade sistnämnda siffra sjunkit till 16,0 %, och f. n. sysselsätts ca 4 % av den yrkesverksamma befolkningen inom jordbruket. Detta minskade behov av mänsklig arbetskraft motsvaras av en ökning på mekaniseringens område. Detta gäller i första hand användningen av traktorer, skördetröskor, betupptagningsmaskiner samt inomgårdsmaskiner.

Antalet traktorer inom jordbruket var år 1973 ca 182 500 och antalet skördetröskor ca 27 800. Dessa tröskor, som drivs av egen motor, kräver liksom traktorerna huvudsakligen dieselolja som drivmedel.

Denna mekaniserings- och rationaliseringsprocess har varit nödvändig för att jordbruket skulle kunna dels förhålla lönsamheten, dels tillmötesgå krav på lägsta möjliga livsmedelspriser.

Samtidigt som denna lovvärda utveckling ägt rum inom jordbruket har emellertid näringsgrenen blivit i hög grad beroende av tillgången på drivmedel. Emellertid har jordbrukarna i regel egna oljetankar för att ha behövliga drivmedel nära till hands. Men genomsnittligt, sett för jordbruket i dess helhet, är denna lagring inte tillräcklig för att täcka ett års förbrukning. I enstaka fall har man emellertid utvidgat den egna oljeresserven med ytterligare tankanläggningar för att säkra driften vid eventuella avbrott i leveranserna, dvs. man har direkt beredskapslagring. En sådan reservlagring vid de enskilda gårdarna är en i hög grad vällovlig och önskvärd beredskapsåtgärd. Genom sin decentralisering på ca 100 000 olika ställen är den relativt väl skyddad i avspärrnings- eller ofredstider.

Frågan om frivillig beredskapslagring av traktorbränsle inom jordbruket har vid olika tillfällen tidigare varit under riksdagens behandling. Åren 1939–1940 beslöt statsmakterna att ekonomiskt stöd skulle utgå till sådan lagring, vilket då inte ledde till några resultat beroende på importsvårigheter.

Frågan var ånyo uppe till behandling under 1950-talet, vilket resulterade i bemyndigande för dåvarande riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att disponera ett belopp av 10 milj. kr. för utlåning via hushållnings-sällskapen av lån till jordbrukare för anskaffning av gårdscisterner och drivmedel för lagring i dessa. Lånen, som uppgick till 1 000 kr. per traktor,

var räntefria och skulle amorteras under fem år. Låntagaren skulle förbinda sig att ständigt under återbetalningstiden hålla ett beredskapslager av minst 4,5 m³. Lagret var avsett att tillgodose behovet per traktor under omkring ett och ett halvt år och kunde endast om rikets intresse så oundgängligen krävde tas i anspråk för annat ändamål.

En omställning till gengasdrift av jordbrukets traktorer kräver en avsevärd tid, och även efter ombyggnad till gengasdrift förbrukas en del dieselbränsle för tändfunktionen i motorcyldrarna.

Det är därför ett betydande samhällsintresse att uppmuntra jordbrukarna till anskaffning av dylika extra lagringsmöjligheter, så att varje gård har en egen lagerhållning för exempelvis två års förbrukning – en tid som behövs för en mera allmän omställning till gengasdrift. Skall jordbrukarna intresseras för en sådan oljereserv, är en första förutsättning att de har garanti för att själva få disponera detta lager. Investeringen skall dessutom vara avdragsgill och ingå i avskrivningsunderlaget för jordbrukets totala mekaniseringskostnader. En mera nödvändig förbrukning av sådana drivmedel än för att säkra livsmedelsproduktionen torde inte kunna uppvisas. Samhället kan därför tryggt överlämna en sådan dispositionsrätt. Men det finns inte en sådan egen dispositionsrätt.

Trots att, som förut redovisats, krav i den riktningen tidigare framställts har statsmakterna ej velat ge ett sådant generellt tillstånd. Därför har inte heller en sådan utomordentligt värdefull förstärkning av vår beredskapslagring erhållit den omfattning den borde ha. Vid den senaste oljekrisen minskades i stället jordbrukarnas intresse för egen lagring genom att de som hade egen gårdstank ej fick utnyttja drivmedel i denna utan att först ha fått licens härför. Det borde räcka med en deklaration om mängden innehavda drivmedel med fri dispositionsrätt och i mån av tillgång även om påfyllning av lager.

Franställning av livsmedel är en huvudfråga, och jordbruket som måste följa naturens lagar kan inte som t. ex. vissa industrier stoppa driften under en eventuell bristperiod på drivmedel, särskilt om denna inträffar under vår- eller höstsäsongen. Vidare måste de jordbrukare som har djur skaffa hem foder till dessa utan att fördröjas av myndigheternas behandling av ansökningar om licens, vilket kan gälla ett betydande antal, om man tar i betraktande att vi har ca 140 000 jordbruk i vårt land.

Eftersom det inte finns risk för någon otillbörlig användning av dessa jordbrukets oljelager kan man inte tala om någon favorisering av jordbruket framför andra. Därför borde myndigheterna utfärda generella tillstånd för användningen av dessa egna lagertillgångar.

Riktigtast är dock att jordbrukarna får behålla egen lagerhållning för fri användning inom det egna jordbruket och för driften av detta. Ett sådant förhållande bör medverka till stimulans av egen lagerhållning. Denna lagerhållning bör på grund av sin stora spridning och eftersom leverans kan

ske vid någorlunda normalt förhållande uppmuntras som ett viktigt led i beredskapen.

Under hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen uttalar sig för åtgärder för att stimulera till ökad egen lagerhållning av drivmedel i gårdscisterner på jordbruken.

Stockholm den 21 januari 1975

ALFRED HÅKANSSON (c)
i Rönneberga

ANTON E. FÅGELSBO (c)